

Kontrollkäik

SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatrikliiniku 5. osakonda

(1) Õiguskantsleri nõunikud viisid 17.03.2009 läbi etteteatamata kontrollkäigu SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatrikliiniku 5.osakonda (edaspidi: osakond).

Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatrikliinikus töötab 40 psühhiaatrit, 4 lastepsühhiaatrit, 12 psühholoogi ja 2 lastepsühholoogi, 2 logopeedi, 2 neuroloogi, sisearst ning anestezioloog. Psühhiaatrikliiniku koosseisus on psühhiaatriapolikliinik ja statsionaarse ravi keskus.

Kliiniku 5. akuutosakonnas ravitakse erinevaid ägedate psüühikahäirete all kannatavaid patsiente, kes tervise paranemisel jätkavad ravi teistes osakondades. Osakonnas on 30 ravikohta, millest 15 on meestele ja 15 naistele. Osakonnas töötab 8 arsti, 1 resident, 20 õde, 37 hooldajat ja 3 abilist. Kontrollkäigu läbi viimise ajal oli täidetud 27 ravikohta ning osakonnas viibis 18 töötajat. Nii meeste kui naiste sektsioonis oli 3 hooldajat ning 1 õde.

Osakonna poolt esitatud märtsikuu 2009 tööajagraafikust nähtus, et osakonnas on katkematult tagatud psühhiaatrilise arstiabi kättesaadavus. Nädalavahetustel on tööl keskmiselt 3 õde ja 5 hooldajat.

Aastal 2006 leidis osakonnas aset 265 vägivallajuhtumit, aastal 2007 507 vägivallajuhtumit ning aastal 2008 373 vägivallajuhtumit. Aasta 2008 vägivallajuhtumite analüüsist nähtuvalt oli 373 juhtumist 65 verbaalsed rünnakud ning 308 füüsilised rünnakud. Rünnete objektideks oli 118 juhul naishooldaja, 72 juhul meeshooldaja, 76 juhul õde, 87 juhul kaaspatsient, 18 juhul arst, 3 juhul kohtunik, 4 juhul politseinik või turvamees, 12 juhul ese ja 8 juhul oli tegemist enesevigastamisega.

(2) Kontrollkäigul kontrollisid õiguskantsleri nõunikud, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusametuse funktsiooni, kas osakonnas on ravi läbi viimisel tagatud isikute põhiõigused ja -vabadused.

Samuti oli kontrollkäigu eesmärgiks kontrollida õiguskantslerile saabunud avalduses toodud asjaolusid isikute väärkohtlemise kohta psühhiaatrikliiniku 5.osakonnas.

(3.1) Õiguskantsleri nõunike ringkäik osakonnas ja vastuvõtt osakonnas ravil viibivatele ning töötavatele isikutele

Kontrollkäigu kestel külastasid õiguskantsleri nõunikud osakonna ruume ning vestlesid osakonna töötajatega. Õiguskantsleri nõunike vastuvõtul käis 2 isikut (1 mees ja 1 naine), kes ei esitanud sisulisi kaebusi osakonna tegevusega seonduva osas.

(3.2) Patsiendi teavitamine tema õigustest

Ringkäigul osakonnas selgus, et seintele on paigutatud teave osakonna päevakava ning kodukorra kohta. Puudus avalikult välja paigutatud teave ravil viibivate isikute õiguste ning kaebemehhanismide kohta.

Sotsiaalministri 15.12.2004 määruse nr 128 „Tervishoiuteenuste kvaliteedi tagamise nõuded“ § 6 lõige 4 kohaselt peab tervishoiuteenuste osutaja oma tegevuskohas teatavaks tegema patsiendi õiguse pöörduda tervishoiuteenuse osutamise suhtes tekkinud kaebusega tervishoiutöötajate tegevuse peale tervishoiuteenuse osutaja juhtkonna, haigekassa piirkondliku osakonna, Tervishoiuameti või maavanema poole ning nende kontaktandmed.

Samuti sätestab Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) 8.üldaruande¹ punkt 53, et igale patsiendile ja tema perele tuleks raviasutusse saabumise järgselt väljastada tutvustav brošüür, milles on näidatud asutuse sisekord ja patsiendi õigused. Patsient, kes ei ole võimeline brošüüri sisu mõistma, peaks saama kohast abi. Teadaolevalt on kliinikus välja töötatud ning tegelikkuses olemas patsiendi teabematerjalid nii eesti kui ka vene keeles. Sellisel juhul tuleb need kõrvalekaldumatult kättesaadavaks teha igale patsiendile ja tema lähedasele hoolimata sellest, kas teabe saamiseks avaldatakse soovi või mitte. Teabematerjal peaks olema alaliselt paigutatud kas iga ravil viibiva isiku öökapile või tehtud kättesaadavaks üldkasutatavates ruumides.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatriakliiniku juhtkonnal tagada edaspidi olukord, kus kõigile ravile saabuvatele ja seal viibivatele isikutele tehakse kättesaadavaks patsiendiõigusi käsitlev teabematerjal. Nimetatud dokument tuleb kirjalikult väljastada igale ravile saabunud isikule temale arusaadavas keeles ning vajadusel peab tervishoiuteenuse osutaja tagama ka dokumendi sisu täiendava selgitamise. Samuti tuleb teha teatavaks sotsiaalministri 15.12.2004 määruse nr 128 „Tervishoiuteenuste kvaliteedi tagamise nõuded“ § 6 lõikes 4 toodud teave.

(3.3) Haiglasiseste kaebuste esitamise võimalus

Ringkäigul nähtus, et ainus osakonnas asuv patsiendikaebuste kogumiskast koos kaebuste formularidega asus väljaspool patsientide viibimisruume. Sektsioonides, mille piirest ravialused lahkuda ei saa, puudusid nii avalikult kättesaadavaks tehtud vormikohased kaebuste blanketid kui ka kaebuste kogumiskast. Seega ei ole osakonnas ravil viibivatel isikutel võimalust esitada kaebusi kliiniku töö kohta ilma tervishoiutöötajate või lähedaste vahendusega.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatriakliiniku juhtkonnal tagada kaebuste esitamiseks vormikohaste blankettide tingimusteta kättesaadavus eraldatud sektsioonides viibivatele patsientidele ning paigaldada nii naiste kui meeste sektsiooni nähtavale kohale kaebuste kogumiskast. Kaebuste esitamine peab olema võimalik ilma tervishoiuteenuse osutaja töötajate või patsiendi lähedaste vahendusega.

(3.4) Patsientide toitlustamine

Sotsiaalministri 15.11.2002 määruse nr 132 „Haiglate majutuse standardtingimused“ § 2 lg 6 kohaselt peab patsientide toitlustamine toimuma vastavalt haiglasiseselt kinnitatud korrale ja menüüle, mis arvestab patsientide tervise seisundit, vanust, riskirühmade iseärasusi ning arsti määratud dieettoitlustamise nõudeid.

¹ Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa Komitee 8.üldaruanne (CPT/Inf (98) 12). Punkt 45-46. Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://www.cpt.coe.int/en/annual/rep-08.htm>.

Vestlusest osakonna töötajatega ilmnes, et toitlustamine ei vasta täiel määral määruses toodud nõuetele. Toidu pakkumisel ei arvestata täiel määral psühhiaatrilist ravi saavate patsientide tervisest tulenevate erivajadustega. Töötajate hinnangul ei ole patsientidele pakutav toit sageli piisav, lõunasöögi kõrvale ei pakuta jooki. Vedeliku piisav manustamine on aga osakonnas viibivate patsientide ravi aspektist äärmiselt oluline.

Nähtuvalt sotsiaalministri 28.05.2007 määruse nr 48 „Tervisekaitseinspektiooni põhimäärus“ § 10 punktist 13 teostab inspeksioon järelevalvet toitumise üle muuhulgas ka tervishoiuasutustes.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler Tervisekaitseinspektiooni peadirektoril teostada järelevalvet toitumise osas SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatrikliinikus andes hinnangu isikutele pakutava toidu vastavusest nende tervisest tulenevatele erivajadustele päevade lõikes.** Vajadusel tuleb teha konkreetsed ettekirjutused toitlustajale psühhiaatrikliinikus pakutava menüü parandamiseks.

(3.5) Olmetingimused osakonnas

Sotsiaalministri 15.11.2002 määruse nr 132 „Haiglate majutuse standardtingimused“ § 2 lg 4 kohaselt peab patsientidel olema üldtelefoni ja lihtkirja postkasti kasutamise võimalus. Vastavalt määruse § 5 lõikele 5 peavad haigla tualettruumis olema riidenagid või -varn, peegel, paigutusplind või riiul esemete paigutamiseks, dosaatoriga seep või ühekordsed seebid, tualettpaber ning kaanega ja vahetatava kilekotiga prügikast.

Ringkäigul selgus, et osakonnas ei olnud üldtelefoni. Osakonnas asuvates tualettruumides puudusid praktiliselt kõik eelosundatud määruses loetletud esemed, vaid ühes tualetis oli tualettpaber.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatrikliiniku juhtkonnal tagada sotsiaalministri 15.11.2002 määruse nr 132 „Haiglate majutuse standardtingimused“ toodud tingimuste kõrvalekaldumatu järgimine.**

(4) Kokkuvõte

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks soovitud SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatrikliiniku juhtkonnale ja Tervisekaitseinspektiooni peadirektorile. Soovitude täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovitude tegemisest.